

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом №399 від 26 грудня 2023 року Полтавським державним аграрним університетом з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації здобувача Пилипченка Андрія Васильовича, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія на підставі прилюдного захисту дисертації «Агробіологічні аспекти вирощування конопель посівних (*Cannabis sativa* L.) за системою органічного землеробства в умовах нестійкого зволоження Лісостепу України» 07 березня 2024 року.

Пилипченко Андрій Васильович, 1970 року народження, громадянин України, освіта повна вища. Закінчив Міжнародну академію управління персоналом за спеціальністю правознавство, отримавши диплом бакалавра права ДБ №140517; у 2012 – в тому ж ЗВО диплом бакалавра з Міжнародної комерційної діяльності; закінчив Полтавську державну аграрну академію у 2018 році та отримав диплом магістра М18№088185 за спеціальністю «Агрономія», здобув кваліфікацію агроном-дослідник.

З 1 вересня 2018 року здобував вищу освіту за ступенем доктора філософії зі спеціальності 201 Агрономія в Полтавському державній аграрній академії (далі - університеті) – наказ про зарахування до аспірантури академії № 957-ст від 27 серпня 2018 р. Затвердження теми дисертаційної роботи – відбулося 25 вересня 2018 року, протокол №1. Дисертацію виконано у Полтавському державній аграрній академії Міністерства освіти і науки України, м. Полтава.

Науковий керівник Пісковий Микола Борисович, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова Полтавського державного аграрного університету.

Здобувач має 20 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 публікації надруковані у журналах, які внесені до міжнародної наукометричної бази Scopus, 2 статті – у наукових фахових виданнях України, 4 тези доповідей і матеріалів наукових конференцій, 2 патентах, 1 монографії, 3 науково-практичних рекомендаціях та ін.:

Публікації у періодичних наукових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз (Scopus):

1: Formation of the quality indicators of hemp (*Cannabis sativa* L.) seeds sown under organic growing technology. A. Pylypchenko, M. Marenych, V. Hanhur, A. Semenov, T. Sakhno, S. Ponomarenko, L. Karpuk, A. Rozhkov. Journal of Ecological Engineering. 2023. Volume 24. Issue 8. P. 218–227. <https://doi.org/10.12911/22998993/166388>.

2. Features of forming the productivity of modern hemp varieties using organic cultivation technology. A. Pylypchenko, M. Marenych, V. Hanhur, T. Tymoshchuk, L. Malynka. Scientific Horizons. 2023. №26 (7). P. 54–65. <https://doi.org/10.48077/scihor7.2023.54>.

3. Impact of organic cultivation technology of fiber hemp (*Cannabis sativa* L.) on soil agrochemical and bioecological properties. A. Pylypchenko, M. Marenych, V. Hanhur, A. Semenov, I. Korotkova, A. Rozhkov, L. Karpuk, O. Laslo, L. Marinich, S. Ponomarenko. *Journal of Ecological Engineering*. 2023. Volume 24. Issue 12. P. 356–365 <https://doi.org/10.12911/22998993/174092>.

Публікації в наукових фахових виданнях України:

4. Пісковий М. Б., Пилипченко А. В. Особливості розвитку біоти ґрунту в посівах конопель за технологіями органічного землеробства та її вплив на продуктивність. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2019. № 3. С. 35–42. <https://doi.org/10.31210/visnyk2019.03.04>.

5. Пилипченко А. В., Пісковий М. Б. Економічна та екологоенергетична ефективність вирощування конопель посівних за технологіями органічного землеробства. *Вісник ПДАА*. 2021. №1. С. 21–27. <https://doi.org/10.31210/visnyk2021.01.02>.

Публікації апробаційного характеру:

6. Пилипченко А. В. Органічне землеробство – майбутнє України. Матеріали другого щорічного Українського форуму Агробізнесу (м. Київ, 28 жовт. 2018 р.).

7. Зелена книга «Ринок технічних конопель» А. Смагіна, О. Перепелиця, Н. Герасименко, А. Попсуй / за ред. О. Дорогань, Р. Кобець (консультанти Ігнатюк О., Пилипченко А., Білич А., Пісковий М., Дойніков О., Костюшко І.). Київ : Офіс ефективного регулювання BRDO, 2020. 125 с.

8. Пилипченко А. В., Пісковий М. Б. Біота ґрунту в посівах конопель органічного землеробства та вплив на неї агротехнологій. Органічне агровиробництво: освіта і наука : зб. тез VI міжна. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 жовт. 2021 р.). Київ, 2021. С. 9–12. (80 % авторства, проведення досліджень, отримання експериментальних даних, аналіз та узагальнення, формулювання висновків).

9. Пилипченко А. Мінливість біоти ґрунту в посівах конопель та вплив на неї агротехнологій. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні технології агропромислового виробництва». 2022. – Кропивницький: ЦНТУ. С. 9–11.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

10. Вплив технологій вирощування конопель на поживний режим ґрунту М. Б. Пісковий, М. А. Магда, А. В. Пилипченко, В. П. Ситник. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2017. №. 1–2. С. 18–23. [doi:10.31210/visnyk2017.1-2.03](https://doi.org/10.31210/visnyk2017.1-2.03).

11. Пилипченко А. В. Результати випробування органічних промислових конопель у ТОВ «Інститут органічного землеробства. *Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія «Рослинництво, селекція і насінництво, плодовочівництво»*, 2018. Вип. 2. С. 162–170.

12. Результати селекції технічних конопель щодо збільшення вмісту канабігеролу. А. В. Пилипченко, М. М. Орлов, С. В. Шкурдода, В. В. Пасічник, К. П. Король. *Вісник ХНАУ. Серія : Рослинництво, селекція і*

насінництво, плодоовочівництво і зберігання. 2018. №1. С. 126–134. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_roslyn_2018_1_15.

13. Пилипченко А. В., Пісковий М. Б. Особливості селекції нових сортів конопель посівних у ТОВ «Інститут органічного землеробства». Вісник ПДАА. 2020. №1. С. 13–24. DOI: <https://doi.org/10.31210/visnyk2020.01.01>.

Монографія:

14. Мигаль М. Д., Пилипченко А. В., Ситник В. П., Орлов М. М. Насінництво конопель : монографія. Суми : ФОП «Щербина», 2019. 264 с.

Патенти:

15. Коноплі посівні *Cannabis sativa* L. Немр: сорт Глоба (Hloba): пат. 180097 Україна. № 16080001; заявл. 14.11.16; опубл. 19.01.18, Бюл. № 1. Автори Пилипченко А. В., Пісковий М. Б., Орлов М. М.

16. Коноплі посівні *Cannabis sativa* L. Немр: сорт Лара (Lara): пат. 180098 Україна. № 16080002; заявл. 07.12.16; опубл. 19.01.18, Бюл. № 1. Автори Пилипченко А. В., Пісковий М. Б., Орлов М. М. (50 % авторства).

17. Коноплі посівні *Cannabis sativa* L. Немр: сорт Сула (Sula): пат. 190063 Україна. № 17080003; заявл. 23.11.17; опубл. 05.04.19, Бюл. № 1. Автори Пилипченко А. В., Пісковий М. Б., Орлов М. М., Ситник В. П.

Науково-практичні рекомендації:

18. Пилипченко А. В., Пісковий М. Б., Цвірінько А. В. Вирощування конопель посівних за технологіями органічного землеробства в групі компаній «Арніка». Глобине : ТОВ «Науково-дослідний інститут сої», 2021. 17 с.

19. Пилипченко А. В., Пісковий М. Б., Орлов М. М. Рекомендації щодо технологічних особливостей вирощування конопель. Глобине : ТОВ «Науково-дослідний інститут сої», 2016. 30 с.

20. Пилипченко А. В., Магда М. А., Шкурдода С. В., Пасічник В. В., Пісковий М. Б., Орлов М. М. Наукові статті та рекомендації щодо технологічних особливостей вирощування конопель. Глобине : ТОВ «Науково-дослідний інститут сої», 2017. 52 с.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Кабанець В. М., доктор с.-г. н. наук, член-кореспондент НААН України, в. о. директора Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН, професор кафедри агротехнологій та ґрунтознавства Сумського НАУ.

Усі розділи дисертаційної роботи написані на належному науковому рівні. Результати досліджень широко висвітлені у наукових працях.

Поряд з позитивною характеристикою дисертації Пилипченка Андрія Васильовича вона, як всяка творча наукова праця, не позбавлена недоліків, які можуть слугувати підґрунтям для наукової дискусії та вдосконалення:

1. В анотації автор стверджує, що урожайність насіння не залежала від показників родючості ґрунту, обумовлюючись на 66 % від властивостей сорту і на 12 % від умов років вирощування, що є, на нашу думку, досить суперечливим твердженням, де частка впливу сорту є занадто високою, а роль родючості ґрунту – нівелюється. Здобувач також стверджує, що вміст волокна в стеблах конопель не залежав від технології вирощування, а тільки

від сортових властивостей і не враховує те, що сорт є елементом технології вирощування. автор в анотації та дисертації використовує термін подвійне вирощування, тоді як у коноплярстві прийнято використовувати термін двобічне.

2. Не вірно названо підрозділ 4.2, адже формується не врожайність, а врожай.

3. У дисертаційній роботі такі структурні елементи, як мета та завдання зазначені, але не наведені в тексті.

4. На нашу думку у науковій новизні пункти 3 і 5 дублюються.

5. У розділі 1 Огляд літератури зустрічаються не вдалі визначення та словосполучення: текстильні коноплі (стор. 22), ботанічні інсектициди (стор. 23), окремі речення в абзацах 2 і 4 на стор. 32 є не завершеними, інколи автор називає рід рослин у жіночому роді – рослини коноплі, а вірно – рослини конопель (стор. 22, 25, 28, 34).

6. На наш погляд, у розділі 2 доцільно було б навести характеристику ґрунтів безпосередніх місць проведення дослідів, а не в цілому Полтавщини.

7. У розділі 3 таблицю 3.5 бажано було оформити у вигляді середніх значень, а таблицю в такому вигляді, як вона є перенести у додатки.

8. Автору дисертації, на нашу думку, у розділі 4 необхідно пояснити занадто високу частку впливу сорту на висоту рослин у період біологічної стиглості, яка склала 62 %. У цьому ж розділі дані, наведені в табл. 4.2, потребують пояснення, адже вміст волокна складає 50–70 %, як і занадто висока частка впливу сорту на урожайність трести та волокна на рис. 4.5 (48 та 96 %).

9. Останній абзац у розділі 6 на 134 сторінці слід завершити.

10. Таблиці у дисертаційній роботі та додатках до неї не завжди оформлені згідно вимог.

Міщенко С. В., доктор с.-г. н, старший науковий співробітник, доцент кафедри біології, здоров'я людини та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету ім. Олександра Довженка.

Відзначаючи високий науково-методичний рівень поданої до захисту дисертаційної роботи, необхідно звернути увагу на наявні в ній окремі недоліки, дискусійні положення та запитання, що потребують уточнення чи пояснення:

1. У вступній частині дисертації відсутня мета і завдання дослідження.

2. На сторінці 30 помилково вказано, що «канабідіол (КБД), тетрагідроканабінол (ТГК) і канабідіол (КБД) є основними сполуками, які обумовлюють наркотичні властивості культури». Психотропною (наркотичною) є лише одна сполука конопель – тетрагідроканабінол.

3. Потребує конкретизації, як саме на практиці можна використати результати досліджень, якими встановлено, що компоненти ґрунтової біоти перебувають між собою у складній системі кореляційних зв'язків (розділ 3).

4. Висновок про відсутність кореляційних зв'язків між ознакою насінневої продуктивності й елементами структури врожайності, зокрема технічною довжиною стебла, зроблено на основі аналізу окремих відібраних елітних рослин конопель (табл. 4.3, с. 102, 103) і не відображає загальної

закономірності, а саме: насіннева продуктивність лінійно залежить від технічної довжини стебла, оскільки чим менша технічна довжина стебла, тим більша довжина суцвіття і вища насіннева продуктивність.

5. Потребує пояснення, чому урожайність насіння майже не залежала від погодно-кліматичних умов року вирощування, фактично отримано однакові показники кожного року (табл. 4.4, с. 106).

6. Потребує уточнення, чому сорт Гляна найбільш доцільно використовувати для вирощування на волокно, а не для виробництва насіння чи подвійного призначення (с. 109). Даний сорт мав вищі показники урожайності насіння або на рівні з іншими досліджуваними сортами (рис. 4.11, с. 108). Чи доцільно взагалі порівнювати сорт конопель Гляна середньоевропейського еколого-географічного типу з сортами південного типу?

7. Із таблиці 4.5 (с. 110) не зрозуміло, між якими ознаками наведено коефіцієнти кореляції.

8. Розділ 5 має назву «Формування показників якості», однак в ньому розглянуто формування вмісту волокна в стеблах, олії та білка в насінні. Згідно з нормативними документами у сфері стандартизації, якісні показники волокна – це лінійна щільність, розривне навантаження, гнучкість, номер і сорт.

9. Потребує пояснення, чому вміст волокна майже не залежав від технології вирощування (табл. 5.1, с. 114).

10. Чи доцільно обраховувати енергетичну ефективність у органічної продукції (розділ 6)? Адже ця продукція ні в якому разі не повинна конкурувати зі звичайною продукцією і не використовується на технічні цілі.

11. В тексті дисертації відсутні посилання на додатки.

12. Деякі джерела, наведені у списку використаної літератури, оформлено з неточностями.

Піщаленко М. А., кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист і карантин рослин Полтавського ДАУ.

За результатами аналізу дисертаційної роботи та публікацій автора порушення академічної доброчесності не виявлено. Елементи фальсифікації чи фабрикації тексту в роботі відсутні. Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації:

1. В зв'язку з сучасними тенденціями щодо глобального потепління клімату та викликані цим явищем посухи в досліджуваній зоні, доцільно було б розглянути посухостійкість досліджуваних сортів конопель.

2. Для більшої достовірності отриманих та узагальнених результатів досліджень бажано було б використати дані 2022 та 2023 років.

3. В тексті дисертації с.38, с.63, с.85 не заповнені до кінця.

4. Слід відмітити, що у дисертації по тексту трапляються поодинокі граматичні помилки, непринципові технічні неточності та орфографічні помилки, які пов'язані з оформленням роботи, але вони ні в якій мірі не зменшують наукової цінності та значення виконаної роботи.

Бараболя О. В. кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри рослинництва Полтавського ДАУ.

Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу Пилипченка Андрія Васильовича «Агробіологічні аспекти вирощування конопель посівних (*cannabis sativa* L.) За системою органічного землеробства в умовах нестійкого зволоження Лісостепу України», вважаю за необхідне звернути увагу на окремі зауваження, побажання та дискусійні питання:

1. Автор у дисертаційній роботі приділяє належну увагу такому чиннику як недостатня кількість вологи у роки проведення досліджень таким чином умови років досліджень характеризувалися різноманітним розподілом температурного режиму та опадами. Впродовж періоду досліджень відзначали досить широкі інтервали температур повітря та ґрунту, вкрай нерівномірний розподіл опадів, що дало змогу оцінити вплив погодних чинників на функціонування й продуктивність агроценозів конопель посівних. Та його рекомендації для збереження вологи в ґрунті навесні, на глибину до 6 см проводилося боронування важкими шлейфовими зубовими боронами McFarlane із шириною захвату від 9 до 21 м, які працюють в агрегації з тракторами Caterpillar Challenger MT-865C або John Deere 8520. А чи не доцільно було б розглянути проведення меліоративних заходів у господарстві для стабільного вирощування даної культури.

Писаренко П. В., доктор с.-г. н. наук, професор, завідувач кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля Полтавського державного аграрного університету, оцінка позитивна, зауважень немає.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - немає,

«Утримався» - немає.

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада присуджує Пилипченку Андрію Васильовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія.

Голова спеціалізованої
вченої ради

Павло ПИСАРЕНКО